

ZE SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ

Smyslem této rubriky je poskytnout čtenářům základní informace o vybraných rozhodnutích Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu. Nebudou zde prezentována veškerá rozhodnutí zmiňovaných soudních institucí, nýbrž pouze zásadní rozhodnutí Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu, která mají významnější souvislost s oblastí správního práva a zároveň obecnějšími otázkami normotvorby.

ÚSTAVNÍ SOUD

Platy soudců XII - snížení a zmrazení platové základny v letech 2011 až 2014

Nález pléna Ústavního soudu ze dne 2. 8. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 16/11 (267/2011 Sb.).

I. Ustanovení § 3b odst. 1 zákona č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu, ve znění zákona č. 425/2010 Sb., se zrušuje dnem vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů.

Jak plyne z rekapitulace projednání a přijetí předmětného zákona (dle důvodové zprávy „z časových důvodů nebyl obsah návrhu konzultován“), představitelé moci soudní opět neměli možnost se k jeho obsahu vyjádřit. Ústavní soud je v této souvislosti opakovaně konfrontován se situací nerespektování fundamentálních principů demokratické politické kultury, kdy ze strany zákonodárce z pohledu akceptování rozhodovacích důvodů obsažených v judikatuře Ústavního soudu lze očekávat reakci pouze na derogační zásah, nikoli ale morálně-politický apel. Ústavní soud je si přitom vědom, že tento negativní stav vytváří tlak na extenzi interpretace principů plynoucích z ústavního pořádku, tlak na podřazení pravidel demokratické politické kultury pod konstitucionalistický rámec.

Vycházeje z uvedených skutečností, Ústavní soud konstatuje, že zákon č. 425/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 201/1997 Sb., o platu a některých dalších náležitostech státních zástupců a o změně a doplnění zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů, nebyl přijat v takové intenzitě nesouladu s ústavními kautelemi týkajícími se kompetence a legislativního procesu, jež by založily důvod jeho derogace.

Svévolný zásah zákonodárce do oblasti materiálního zajištění soudců, v tom rámci i platové restrikce, je nutno ve smyslu ustálené judikatury Ústavního soudu

do rámce chráněného principem jejich nezávislosti podřadit ze dvou důvodů. Nezávislost soudců je v první řadě podmíněna jejich morální integritou a odbornou úrovní, zároveň ale je spjata i s jejich přiměřeným materiálním zajištěním. Tento komponent principu nezávislosti soudců byl zakotven i v doporučení Výboru ministrů Rady Evropy č. r. (94) 12 ze dne 13. října 1994 ohledně nezávislosti, efektivnosti a role soudců, dle něhož se mezi „řádné pracovní podmínky“ soudců řadí i „zajištění přiměřenosti postavení a odměňování soudců s ohledem na důstojnost jejich profese a pracovní zatížení“ (Zásada III, bod 1b). Obdobná maxima je obsažena i v čl. 6.1 Evropské charty o statutu soudce, přijaté účastníky multilaterálního setkání organizovaného Radou Evropy ve dnech 8. až 10. července 1998, dle něhož soudci z povolání mají právo na plat, jehož výše má být stanovena tak, aby je chránila před tlakem směřujícím k ovlivnění jejich rozhodnutí a všeobecně k ovlivnění jejich chování při nalézání práva, kterým by mohla být ohrožena jejich nezávislost a nestrannost. V této souvislosti Ústavní soud opakovaně poukazuje na skutečnost (viz nálezy sp. zn. Pl. ÚS 12/10), že „na snižování schodků veřejných rozpočtů se již dlouhodobě podílí profesní skupina, u níž je zákonem velmi výrazně omezena možnost dosahování jiných příjmů než platových“. Důvodem druhým podřazení zákazu svévolného zásahu do materiálního zajištění soudců (platových restrikcí) do rámce principu jejich nezávislosti je vyloučit možnost, eventualitu nátlaku moci zákonodárné, resp. výkonné na rozhodování soudců. Jinými slovy, vyloučit svévolné zásahy do materiálního zajištění soudců jako eventuální formu „penalizace“ soudců ze strany legislativy a exekutivy, a tím i formy nátlaku na jejich rozhodování.

Vycházejí z takto vyložených důvodů, nutno považovat platovou restrikcí vůči soudcům obsaženou v ustanovení § 3b odst. 1 zákona č. 236/1995 Sb., ve znění zákona č. 425/2010 Sb., za rozpornou s čl. 1 odst. 1 ve spojení s čl. 82 odst. 1 Ústavy, pročež plénum Ústavního soudu rozhodlo o derogaci předmětného zákonného ustanovení, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezu.

Kárné řízení proti exekutorům, retroaktivita přechodných ustanovení

Nález pléna Ústavního soudu ze dne 3. 8. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 38/09 (269/2011 Sb.).

19. Podle navrhovatele nebyly splněny předpoklady pro projednání návrhu zákona č. 183/2009 Sb. Poslaneckou sněmovnou již v prvním čtení, což mělo být porušením řádného legislativního procesu. Ústavnost jednotlivých etap zákonodárného procesu je Ústavní soud příslušný posuzovat pouze v rámci kompetencí vymezených mu čl. 87 odst. 1 Ústavy České republiky. Podle navrhovatele Poslanecká sněmovna nebyla oprávněna schválit předložený návrh zákona v prvním čtení, protože pro to nebyly splněny zákonné podmínky. Z podkladů, které má Ústavní soud k dispozici, vyplývá, že usnesením č. 1183, přijatým po projednání návrhu v obecné rozpravě, Poslanecká sněmovna souhlasila s jeho projednáváním tak, aby s ním mohla vyslovit souhlas již v prvním čtení s tím, že vláda jako předkladatel

návrhu splnila zákonné podmínky pro takový postup. Za této situace se jednalo jen o projev autonomního rozhodování Poslanecké sněmovny, učiněný v souladu s relevantní právní úpravou. Počet poslanců hlasujících jak pro postup podle § 90 odst. 2 jednacího řádu Poslanecké sněmovny, tak pro přijetí zmíněného zákona prokazuje, že v této věci panovala v Poslanecké sněmovně všeobecná shoda. V základních parametrech tato věc odpovídá i závěrům Ústavního soudu vyjádřeným v bodě 18 nálezu sp. zn. Pl. ÚS 12/10 ze dne 7. 9. 2010. Ústavní soud proto uzavírá, veden principem „minimalizace zásahu“, že zmíněná rozhodnutí Poslanecké sněmovny byla přijata ústavně konformním způsobem.

26. V nedávném nálezu sp. zn. Pl. ÚS 15/10 ze dne 25. 1. 2011 (39/2011 Sb.) Ústavní soud opakovaně dovodil, že zákonodárná moc je ve své činnosti vedena příkazem proporcionality (přiměřenosti) a zákazem legislativní svévole. Východiskem je test ústavnosti napadeného právního předpisu, založený na postupném zkoumání splnění tří podmínek pro ústavněprávní akceptaci tohoto předpisu: vhodnosti (účelu), potřebnosti (nezbytnosti) a přiměřenosti. V rámci tohoto testu ústavnosti jde o posouzení toho, zda zvolený prostředek (zásah) je vůbec způsobilý dosáhnout zamýšleného cíle, zda neexistuje šetrnější prostředek, který by mohl vést k obdobnému efektu, a konečně, zda nedochází k přílišnému a nedůvodnému upřednostňování jednoho základního práva před právem jiným. Přitom musí platit, že čím intenzivnější zásah veřejná moc činí, tím silnější musí na tomto omezení existovat legitimní obecný zájem [srov. též nález Ústavního soudu ze dne 9. 10. 1996 sp. zn. Pl. ÚS 15/96 (N 99/6 SbNU 213; 280/1996 Sb.)].

Alena Hálková